

У вересні 1970 року два місця змагалися за честь уважатися центром світу: лондонська площа Пікаділлі та амстердамська Дам. Та не весь світ про це знав. Якби людей запитали, то більшість відповіла б: «Білий дім у Сполучених Штатах та Кремль у Радянському Союзі». Адже переважна частина таких людей дізнавалися про щось із газет, телебачення, радіо — засобів інформації геть застарілих, що вже ніколи не набудуть того значення, яке мали, коли їх винайшли.

У вересні 1970 року авіаквитки коштували страшенно дорого, що дозволяло подорожувати тільки обраним. Утім це було не зовсім так для купи молоді, зовнішній вигляд якої лише й описували старі засоби інформації: волосся довге, убрання строкате, не миються (оце було брехнею, та молодь не читала газет, а дорослі вірили будь-якій новині, спроможній образити тих, кого вважали «загрозою для суспільства та добропорядності»), намагаються розбестити ціле покоління сумлінних юнаків та дівчат, прагнучи утвердитися в житті своїми жахливими прикладами розпусти та «вільного кохання», як про це презирливо говорили. Так от, ці юрби молоді, щоразу чисельніші, мали систему поширення інформації, яку ніхто, геть ніхто не міг розкрити.

«Невидима пошта» не дуже переймалася повідомленнями про нову модель «Фольксвагена» чи нові марки прального порошку, щойно викинуті на ринок у всьому світі. Її новини зосереджувалися на тому, куди ж проляже чергова велика тропа, якою рушить оте юнацтво — зухвале, брудне, віддане «вільному коханню», одягнене так, як жодна людина з добрим смаком не дозволила б собі. Дівчата із заплетеними, уतिकаними квітами косами, у довгих спідницях і без ліфчиків, у намистах усіх кольорів і геть з усього; хлопці з місяцями не стриженними волоссям та бородами, у вицвілих і подертих зношених джинсах, бо джинси були дорогі в усьому світі, за винятком Сполучених Штатів, де вони колись вийшли з гетто фабричних робітників, а тепер красувалися під час гігантських концертів у Сан-Франциско та його околицях.

«Невидима пошта» існувала тому, що люди завжди відвідували концерти, обмінюючись ідеями про наступні місця зустрічей, про можливість спізнати світ, не сідаючи в туристичний автобус, де гід оповідає про краєвиди, доки молодші пасажири нудьгують, а старші сплять. І отак, із уст в уста, передавалися відомості про те, де буде найближчий концерт або куди тепер поведе велика тропа. І ні для кого не існувало фінансових меж, бо улюбленим читивом усієї цієї спільноти був не Платон, не Аристотель, не комікси когось із популярних малювальників. Велика книга, без якої майже ніхто не подорожував до старого континенту, називалася

«Європа за п'ять доларів на день» Артура Фроммера¹. З неї всі дізнавалися, де можна зупинитися, що подивитися, де поїсти, у яких місцях зустрічатися й де послухати музику наживо, майже не витрачаючись.

Єдиною на той час помилкою Фроммера було обмеження свого путівника Європою. Хіба не існували інші цікаві місця? Чи ж люди не були більше схильні поїхати до Індії, ніж до Парижа? Фроммер виправив цю помилку кількома роками пізніше, але тоді «Невидима пошта» взялася популяризувати шлях до Південної Америки — до колись загубленого міста Мачу-Пікчу², застерігаючи всіх, аби не надто розбалакували це тим, хто не знав культури хіпі, бо невдовзі в те місце понаїдуть варвари з фотоапаратами та розлогими поясненнями (що швидко забуваються) про те, як одне індіанське плем'я створило так добре сховане місто, що його можна було відкрити лише з висоти — а це ж уважали неможливим, бо люди не літають.

Будьмо справедливими: існував і другий неабиякий бестселер, не такий поширений, як книжка Фроммера, але його проковтували люди, що вже пережили свою соціалістичну, марксистську, анархістську фазу, завер-

¹ Артур Фроммер (Arthur Frommer, нар. 1929) — американський автор книжок про мандри й засновник серії путівників *Frommer's* (1957).

² Місто інків у горах Перу на висоті 2430 м, побудоване в XIV—XV ст.; стало відомим унаслідок експедиції археолога зі США Гайрама Бінгема 1911 р.

шивши її — усі — глибоким розчаруванням у системі, вигаданій тими, хто казав про «незворотність узяття влади робітниками всього світу». Або що «релігія — це опій для народу» — на це заперечували, мовляв, хто вживає такий тупий вислів — нічого не тямить у народі, а ще менше — в опії. Адже в уявленнях погано й строкато вдягненого юнацтва жили Бог, боги, богині, ангели й тому подібне. Єдиною проблемою було те, що в тій книжці під назвою «Ранок магів» двох авторів: француза Луї Повеля та радянця Жака Берж'є — математика, колишнього розвідника, невтомного дослідника окультизму¹, — говорилося прямо протилежне політичним підручникам: світ складається з цікавених речей, існують алхіміки, маги, катари, тамплієри — уживалися й інші слова, з якими не стати лідером продажів у книгарнях: один примірник читало щонайменше десять осіб — через непомірну ціну. Зрештою, Мачу-Пікчу теж згадувалося в книжці, і всі хотіли поїхати туди, до Перу, і там була молодь з усього світу

¹ «Le Matin des magiciens. Introduction au réalisme fantastique» (фр. «Ранок магів. Вступ до фантастичного реалізму»), 1960, — книжка езотеричної тематики, де робиться спроба пояснити загадкові явища та події історії, зокрема німецький націонал-соціалізм. Характеристика Жака Берж'є неточна: Яків Бергер (1912—1978) народився в Одесі, 1925 р. з родиною переїхав до Франції, здобув освіту інженера-хіміка; брав участь у русі Опору, допоміг з'ясувати координати німецького ракетного центру в Пенемюнде, який 1943 р. було бомбардовано; в'язень Маутгаузена.